

KOMENTARI OT-OPTIMA TELEKOM d.d.
(dalje u tekstu: Optima ili OT)
za javnu raspravu
Analize tržišta započinjanja (originacije) poziva
iz javnih komunikacijskih mreža koje se pruža na fiksnoj lokaciji

Ovim putem OT-Optima Telekom d.d. (dalje tekstu: Optima ili OT) sukladno čl. 22 Zakona o elektroničkim komunikacijama (NN 73/08., 90/11., 133/12., 80/13. i 71/14.; dalje u tekstu: ZEK), dostavlja svoje komentare na objavljeni prijedlog Odluke Hrvatske regulatorne agencije za mrežne djelatnosti (dalje u tekstu: HAKOM), kojom se utvrđuje da je mjerodavno tržište započinjanja (originacije) poziva iz javnih komunikacijskih mreža koje se pruža na fiksnoj lokaciji podložno prethodnoj regulaciji, određuje operator sa značajnom tržišnom snagom na tržištu te mu se određuju regulatorne obveze, kao i na pripadajući dokument Analize tržišta započinjanja (originacije) poziva iz javnih komunikacijskih mreža koje se pruža na fiksnoj lokaciji.

Objavljenim prijedlogom Odluke HAKOM-a HT je određen operatorom sa značajnom tržišnom snagom na tržištu započinjanja (originacije) poziva iz javnih komunikacijskih mreža koje se pruža na fiksnoj lokaciji (dalje u tekstu: tržište) te su mu određene slijedeće regulatorne obveze: obveza pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže, obveza nediskriminacije, obveza transparentnosti, obveza nadzora cijena i vođenja troškovnog računovodstva i obveza troškovnog razdvajanja.

Komentari Optime usmjereni su prvenstveno na slijedeće:

A) Uvjete IP međupovezivanja

Optima je kroz radionice u HAKOM-u na kojima se raspravljalo o uvjetima IP-IP međupovezivanja, održane u prosincu 2014. i siječnju 2015., iznijela stav o tome da implementacija novog načina međupovezivanja sa mrežom HT-a ostalim operatorima koji imaju već odobren i ostvaren pristup u svrhu međupovezivanja ne smije uzrokovati nikakve dodatne troškove u smislu opetovanog plaćanja novih jednokratnih i/ili pak mjesečnih naknada HT-u.

Naime, Optima smatra da su kapitalni i operativni troškovi za ostvarivanje IP-IP međupovezivanja i na strani HT-a i na strani Operatora podjednaki, te bi sukladno tome svaka strana trebala snositi vlastite troškove – u slučaju Optime:

- U istovjetne kapitalne troškove ulaze troškovi sučelja na usmjerivačima i/ili preklopnima, te sustavi za analizu i usmjeravanje poziva.
- U istovjetne operativne troškove ulaze troškovi testiranja međupovezivanja, te troškovi redovnog održavanja sustava.
- Dodatni kapitalni trošak na strani Optime predstavlja izvođenje vlastitih pristupnih vodova do HT lokacija predviđenih za uspostavu IP-IP međupovezivanja. Stoga, Optima i ovdje ukazuje HAKOM-u na potrebu prihvaćanja najracionalnijeg rješenja u kojem bi se uspostavljeni pristupni vodovi koristili kao dvosmjerni (za pozive od Optime prema HT-u i pozive od HT-a prema Optimi). U tom slučaju HT neće imati predmetni trošak, odnosno neće imati potrebe za obveznim izvođenjem pristupnih vodova do lokacije Optime s kojim se međupovezuje. Predloženo rješenje sukladno jest i regulatornoj obvezi transparentnosti nametnutoj HT-u, kojom je određeno kako Standardna ponuda međupovezivanja koju je HT obvezan objaviti mora biti takva da na temelju iste drugi operatori neće biti obvezni plaćati dodatne troškove, koji nisu nužni za pružanje zatražene usluge. Slijedom navedenog, a uzimajući u obzir i činjenicu da Optima od nacionalnih međupovezivanja na TDM razini jedino s HT-om ostvaruje

međupovezivanje korištenjem dva odvojena voda za dolazni, odnosno odlazni promet, to je ovaj komentar Optime nužno u cijelosti usvojiti.

Opreza radi, a nastavno na naprijed izneseni stav Optime o nužnosti izbjegavanja nastanka dodatnih troškova, Optima podsjeća HAKOM na vrlo bitne činjenice vezane uz međupovezivanje s TDM mrežom HT-a koje je ostvareno u prošlosti:

1. Tijekom 2005. Optima pristupa, prema Standardnoj ponudi međupovezivanja HT-a, međupovezivanju s HT-om na regionalnoj razini, uz korištenje pristupnih vodova koje najmi od HT-a, a koje HT putem vlastite TDM backbone mreže isporučuje do regionalnih lokacija Optime. HT govorna mreža oslanja se na TDM backbone, dok se Optima NGN mreža oslanja na IP backbone. Za potrebe međupovezivanja sa HT PSTN mrežom Optima je tada investirala značajna sredstva u nabavku medijskih prilagodnika (eng. *Media Gateway*, dalje: MGW), uređaja koji služe za povezivanje glasovnih NGN mreža sa glasovnim PSTN mrežama, te time ostvarila povezivanje NGN mreže Optime sa PSTN mrežom HT-a.
2. Nakon 2009. Optima pristupa, prema Standardnoj ponudi međupovezivanja HT-a i pripadajućoj ponudi HT-a o uvjetima kolokacije, međupovezivanju s HT-om na lokalnoj razini. Za potrebe novih međupovezivanja Optima opet investira značajna sredstva te pristupa gradnji neophodne TDM backbone mreže (paralelno sa postojećom IP backbone mrežom) u sva četiri regionalna područja (Zagreb, Osijek, Rijeka i Split). TDM backbone mrežu čine pojedinačni E1 vodovi i SDH veze do pojedinih HT lokalnih pristupnih točaka. Optima je u cilju smanjivanja troškova završavanja poziva u HT mrežu bila prisiljena investirati značajna sredstva u međupovezivanje sa PSTN mrežom HT-a na lokalnoj razini. Napominjemo da je Optima ostvarila međupovezivanje s HT govornom mrežom na sve 72 lokalne pristupne točke, što je zahtijevalo znatna ulaganja u: projektiranja i fizička uređenja kolokacija u prostorima HT lokalnih centrala, izgradnju infrastrukture (DDF/ODF razdjelnika i kabelskih instalacija) na lokacijama lokalnih pristupnih točaka HT-a (koja ostaje u vlasništvu HT-a, te se prema „Ponudi za kolokacijske usluge HT-a za potrebe međupovezivanja“ izvodi te naplaćuje od strane HT-a), te nabavku i instalaciju aktivne TDM opreme za prijenos. Potrebno je istaknuti da je gradnja dodatne TDM backbone mreže bila potpuno nepotrebna za funkcioniranje NGN arhitekture govorne mreže, koju Optima koristi od samog početka svog rada, no Optima se prilagodila nametnutoj PSTN arhitekturi međupovezivanja.

Tako je Optima je u svrhu međupovezivanja NGN mreže Optime i PSTN mreže HT-a u prošlosti ukupno kapitalno investirala 15.200.000 kn, i to u;

- Izgradnju vlastite prijenosne TDM mreže koju čine pojedinačni E1 vodovi i SDH veze do lokalnih pristupnih točaka (~3.500.000 kn)
- Izgradnju infrastrukture (DDF/ODF razdjelnika i kabelskih instalacija) na lokacijama lokalnih pristupnih točaka HT-a, koja ostaje u vlasništvu HT-a, te se izvodi i naplaćuje od strane HT-a (~2.200.000 kn)
- Nabavku medijskih prilagodnika MGW, uređaja koji služe za povezivanje glasovnih NGN mreža sa glasovnim PSTN mrežama (~9.500.000 kn)

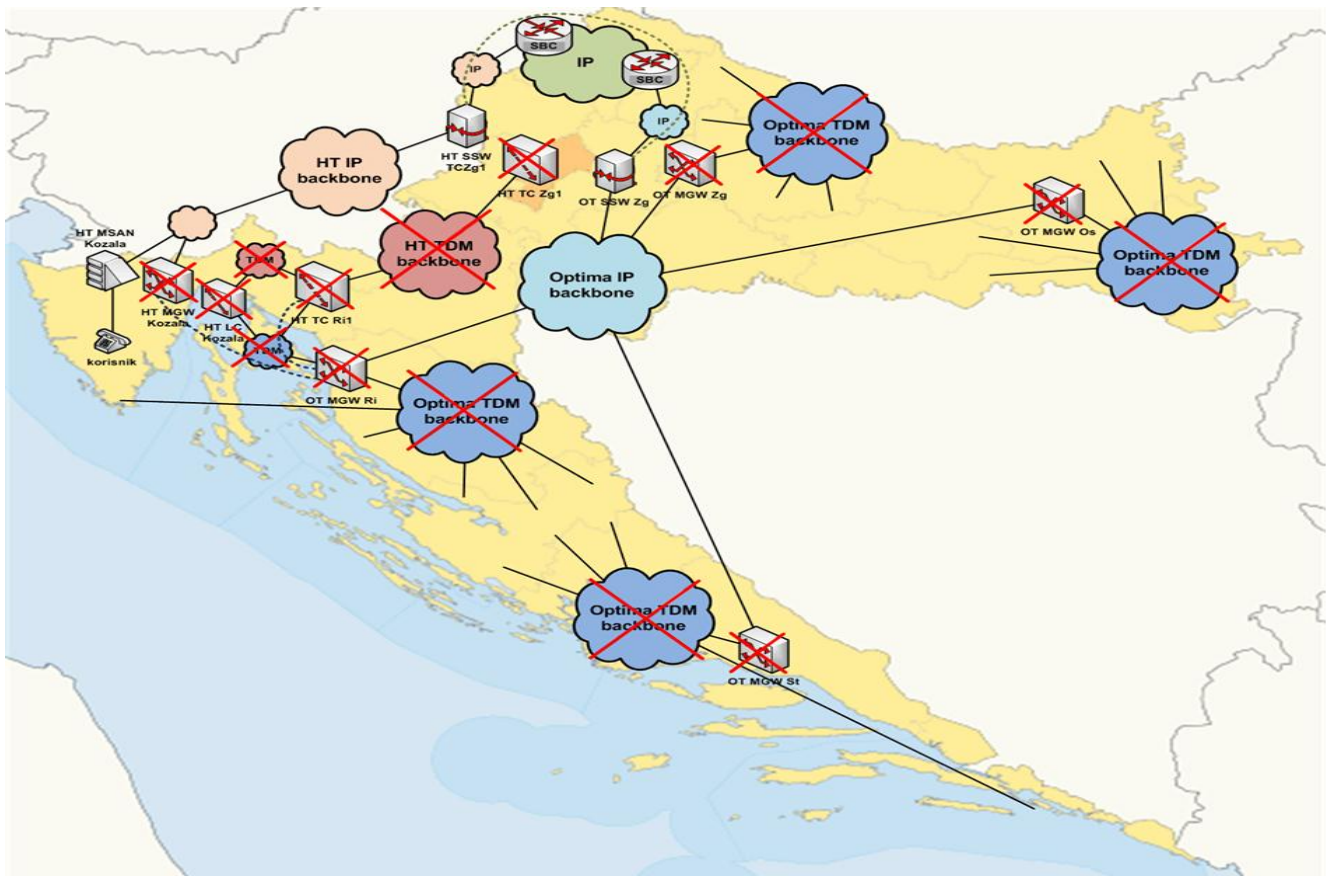
Također je Optima u svrhu međupovezivanja NGN mreže Optime i PSTN mreže HT-a ukupno operativno investirala 51.500.000 kn, i to u:

1. Najam HT vodova do lokalnih centrala (09/2006-05/2011.), koji se izvode i naplaćuju od strane HT-a (~21.200.000 kn)

2. Najam HT vodova do regionalnih centrala (05/2005-05/2011.), koji se izvode i naplaćuju od strane HT-a (~21.100.000 kn)
3. Najam SVK, ODF i STM-1 sučelja do 18 lokalnih centrala (2011-2013.), što se naplaćuje od strane HT-a (~1.500.000 kn)
4. Održavanje opreme (~7.700.000 kn)

Sukladno naprijed iznesenom, odnosno sumarnim troškovima većim od **66.700.000,00 kn**, Optima drži da je HAKOM u obvezi zabraniti HT-u naplatu bilo kakvih dodatnih jednokratnih i/ili mjesečnih naknada za potrebe ostvarivanja IP-IP međupovezivanja na koje će u idućih par godina biti migrirane sve postojeće TDM veze.

Ujedno ukazujemo kako će svi Operatori za potrebe IP-IP međupovezivanja morati uložiti značajna sredstva u nove SBC (eng. *Session Border Controller*) uređaje, te u nove licence na SSW (eng. *Soft Switch*) sustavima. Ovo je uvjetovano promjenom signalizacijskog protokola međupovezivanja (SIP/IP vs ISUP(SS7)/TDM) na Class4 razini. Prikaz konačnog stanja sa TDM mrežom i popratnim sustavima (MGW, SSW), koji se gase uslijed opetovane prilagodbe NGN mreže Optime novoj IMS mreži HT-a, donosimo niže;

Dodatno, a nastavno na utvrđenu arhitekturu mreža ostalih Operatora te konačni prelazak HT-a na IMS kao NGN, vrijeme je da regulator razmotri u ovoj analizi kroz regulatornu obvezu pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže određenu HT-u, i mogućnost uvođenja jedinstvenih IP sučelja za pristup svim uslugama u mreži HT-a i kapacitetima istih. Naime, u sklopu povezivanja IP/MPLS mreže HT-a i ostalih Operatora potrebno je osigurati smanjenje troškova međupovezivanja i sa strane HT-a i sa strane Operatora. U tu svrhu Optima predlaže da se odredi obveza osiguranja jedinstvenih sučelja za povezivanje IP mreža u svrhu

razmjene prometa generiranog uslugama koje se temelje na IP mreži, te se u tu svrhu osiguraju neophodni pristupni kapaciteti.

Međupovezivanje Ethernet/IP/MPLS mreže HT-a i Operatora koje se vrši u svrhu razmjene prometa veleprodajnih usluga, bi se moglo koristiti i za razmjenu VoIP prometa neovisno da li je isti generiran glasovnom uslugom ostvarenom putem IMS sustava HT-a ili se radi o prometu generiranom korištenjem veleprodajne usluge za širokopojasni pristup za govor. Također, isti ti kapaciteti mogu se koristiti i za prijenos prometa IPTV usluge, ali i prometa generiranog uslugom pristupa Internetu. Po količini prometa, trenutno većinu prometa generira usluga pristupa Internetu, usporedivo, ali nešto manje prometa generira IPTV usluga, dok govorna usluga generira neusporedivo manje prometa. Tako bi se korištenjem međupovezivanja većih kapaciteta koji su ionako nužni u svrhu razmjene Internet prometa kod širokopojasnih usluga mogli koristiti i za razmjenu IPTV i VoIP prometa. Dijeljenjem istih kapaciteta međupovezivanja za sve tri usluge, odnosno za razmjenu prometa u IP mreži, umanjili bi se i troškovi međupovezivanja.

B) Usklađivanje rokova realizacije veleprodajnih usluga

Predloženom regulacijom, HAKOM je izrazio namjeru zadržati postojeće rokove realizacije usluge predodabira operatora (CPS) na način da je u okviru regulatorne obveze pristupa i korištenja posebnih dijelova mreže odredio kako slijedi;

*„HT je obvezan zahtjeve za uslugu predodabira operatora (CPS) koje je operator korisnik dostavio HT-u u jednom danu, a čije količine odgovaraju prosječnom dnevnom broju zahtjeva koje je taj operator korisnik dostavljao HT-u u prethodnom razdoblju od tri mjeseca uz dopušteno prekoračenje navedene količine za 20%, realizirati u roku od najviše **tri** radna dana.*

*U slučaju da broj zahtjeva za novom uslugom predodabira operatora (CPS) koje je operator korisnik u jednom danu poslao HT-u odstupaju za više od 20% od prosječnih dnevnih količina iz prethodnog tromjesečja, podnesene zahtjeve koji prelaze okvir „prosječan dnevni broj zahtjeva koje je taj operator korisnik dostavljao HT-u u prethodnom razdoblju od tri mjeseca + 20%“, HT je obvezan realizirati u roku od najviše **šest** radnih dana.“*

S obzirom da je HAKOM Analizom tržišta pristupa javnoj komunikacijskoj mreži na fiksnoj lokaciji za privatne i poslovne korisnike odredio da je HT obvezan realizirati zahtjev za uslugu najma korisničke linije i sve dodatne/dopunske usluge u roku od 1 radnog dana od zaprimanja zahtjeva operatora korisnika odnosno u roku od 2 radna dana zahtjeve koji prelaze utvrđenu kvotu, prijedlog je jednake rokove realizacije odrediti i za uslugu predodabira operatora (CPS), a koja je realizacija za veleprodajnog operatora najmanje zahtjevna.

Također, ovdje skrećemo pozornost regulatoru na nužnost da se konačno, u ovom 3. krugu regulacije, kroz analize veleprodajnih tržišta iskristaliziraju sve regulatorne obveze te ujednače u onoj mjeri koliko to dozvoljava tržište. Time bi HAKOM završio već započeti postupak unificiranja veleprodajnih uvjeta (jedinstvena procedura aktivacije veleprodajnih usluga, rokovi za aktivaciju kao i potrebne dokumentacije).

C) Utvrđivanje obveze otklona kvara i naknade za zakašnjenje u otklanjanju kvarova

S obzirom da je HAKOM Analizom tržišta pristupa javnoj komunikacijskoj mreži na fiksnoj lokaciji za privatne i poslovne korisnike nedvojbeno odredio HT-u obvezu otkloniti kvar/smetnju na usluzi najma korisničke linije (WLR)u najkraćem mogućem roku, a unutar 48 sati od trenutka prijave kao i

obvezu isplate operatoru korisniku i naknade za svaki dan zakašnjenja u otklanjanju smetnji/kvarova, prijedlog je jednake obveze odrediti HT-u i za uslugu predodabira operatora (CPS).

Dodatno, opreza radi Optima skreće pozornost na odgovor HAKOM-a na prijedlog Optime za određivanjem HT-u obveze isplate naknade za zakašnjenje u otklanjanju kvara/smetnje, iznesen u prethodnom krugu analize predmetnog tržišta na str. 123;

„HAKOM nije u mogućnosti prihvatiti prijedlog Optime. Naime, kako u situaciji kada krajnji korisnik koristi HT-ovu uslugu pristupa mreži i uslugu predodabira operatora drugog operatora, krajnji korisnik u slučaju bilo kakvih smetnji kontaktira HT te je u navedenoj situaciji HT i odgovoran za otklon kvara, tako za navedeno nema potrebe za propisivanjem ovih naknada.“

Naime, usluga najma korisničke linije predstavlja samo dopunsku uslugu usluzi predodabira operatora za profil „svi pozivi“ te je stoga usluga predodabira operatora (CPS) užeg opsega od usluge najma korisničke linije. Stoga su nejasni razlozi neodređivanja istovrsnih obveza HT-u kao veleprodajnom operatoru, koji pruža uslugu predodabira operatora Operatoru korisniku te o čijem postupanju ovisi uredno i kvalitetno pružanje usluge krajnjem korisniku od strane Operatora korisnika.

Također, a imajući u vidu činjenicu da krajnji korisnik Optime kojem Optima pruža maloprodajne usluge putem usluge predodabira operatora (CPS) kontaktira upravo Optimu kako bi prijavio kvar te da je Standardnom ponudom HT-a za usluge međupovezivanja određeno da Operator korisnik samostalno uređuje odnos sa svojim krajnjim korisnicima, to je radi osiguranja provedbe obveze nediskriminacije određene HT-u, nužno odrediti HT-u obvezu otklona kvara/smetnje na usluzi predodabira operatora (CPS) te obvezu isplate naknade za zakašnjenje u otklonu kvara/smetnje

Uvođenjem predmetnih obveza, osobito obveze isplate naknade za kašnjenje otklona kvara, primoralo bi se HT da sa jednakom efikasnošću kojom otklanja kvarove svojih krajnjih korisnika, otklanja i kvarove svih krajnjih korisnika Operatora korisnika.

OT-Optima Telekom d.d.